

Zdzisław Pałczyński (1927–2014)

Zdzisław Pałczyński (© autor nieznany)

Zdzisław Pałczyński urodził się 2 grudnia 1927 roku w Mosinie w powiecie śremskim. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Mosinie i szkoły średniej w Poznaniu podjął studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego, które ukończył w roku 1952 uzyskując tytuł magistra nauk filozoficznych. W czasie studiów uczęszczał na wykłady znanego w Polsce ornitologa – prof. Jana Sokołowskiego. Po studiach do końca życia mieszkał w Puszczykowie, na terenie Wielkopolskiego Parku Narodowego.

Był miłośnikiem przyrody, pasjonował się ptakami, a w szczególności ich śpiewem. Z tego zamiłowania i świadomości, że na naszych oczach giną różne gatunki ptaków, że trzeba je ratować i upowszechniać idee ich ochrony – zrodził się pomysł nagrywania ich głosów. Swoją przygodę z dokumentowaniem głosów ptaków rozpoczął u progu lat 1980. Pomocne w tym były: duża wiedza ornitologiczna, słuch „absolutny” i znakomite obycie w terenie. Początkowo traktował tę działalność hobbistycznie, jednak z czasem, po nabyciu lepszego sprzętu, zaczął odnosić sukcesy na tym polu. Zaowocowało to wydaniem w roku 1991 przez „Polskie Nagrania” jego pierwszej płyty analogowej pt. „Głosy ptaków Wielkopolskiego Parku Narodowego”. Jako pierwszy w Polsce zajął się tym profesjonalnie i systematycznie. Nie mając znikąd pomocy i wzorów pokonywał kolejne bariery techniczne i technologiczne, tworząc samodzielnie m.in. specjalną antenę kierunkową do ogniskowania dźwięków. Jego staraniem ukazało się 12 tytułów kaset magnetofonowych, a następnie 11 tytułów płyt kompaktowych, które szybko zyskały przychylną ocenę zarówno znawców tematu, jak i miłośników przyrody. Dzięki stałym kontaktom z naukowcami z kilku ośrodków uniwersyteckich, zyskiwał potwierdzenie najwyższej jakości i wiarygodności dokonywanych nagrań.

Wydane nagrania wprawiają słuchacza w miły, relaksujący nastrój, radość obcowania ze śpiewem ptaków, pobudzają wyobraźnię, przywodzą wspomnienia najpiękniejszych chwil spędzonych w szczególnych miejscach z dala od cywilizacji. Słuchanie ich pozwala znaleźć się nagle w dzikiej głuszy Białowieskiej Puszczy, pośród rozległych Bagien Biebrzańskich, czy też w innych, niezwykłych miejscach naszej Ojczyzny. Dzięki swej niepowtarzalności nagrania te są z powodzeniem wykorzystywane w psychoterapii. Drugą funkcją nagrań jest ich rola dydaktyczna, wykorzystywana przede wszystkim do nauki rozpoznawania głosów ptaków, zwłaszcza, że pozwalają one na współpracę

z obrazami graficznymi – atlasami ptaków. Nagrania zyskały liczne grono odbiorców, zarówno wśród uczącej się młodzieży, jak i wytrawnych ornitologów w kraju i za granicą. Szczególne uznanie zyskał dwupłytowy album zatytułowany „Głosy ptaków Polski”. Wraz z wydanym później „Suplementem” zawiera on nagrania 193 gatunków ptaków występujących w naszym kraju. Ze względu na swoją szczególną wartość naukową i edukacyjną uzyskał on zalecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu jako środek dydaktyczny do nauki w szkolnictwie. Zestaw ten jest polecany również przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, z którym Z. Pałczyński miał stałe kontakty. Materiały do nagrań Zdzisław Pałczyński zbierał na terenie całego kraju – głównie w parkach narodowych i rezerwach przyrody, lecz także w innych dzikich ostępach – z dala od cywilizacji. Cechą charakterystyczną jego nagrań jest wysoka rozdzielczość i doskonała jakość dźwięków. Nawet w przypadku nagrań całego chóru ptaków wyraźnie słychać gatunek pełniący rolę przewodnią, a przy tym można rozpoznać gatunki będące w tle. Ponadto autor starał się oddać wiernie charakter danego środowiska, wystrzegając się sztuczności jaka może powstać przez zmiksowanie ze sobą dwóch różnych nagrań, nawet w sytuacji, gdy tym sposobem można by osiągnąć lepszy efekt. Dlatego ma on wiernych fanów, którzy są zafascynowani jego nagraniami. Wyrazem tego są podziękowania i słowa uznania, a także długie listy od wdzięcznych słuchaczy, nie tylko z Polski lecz także z zagranicy (nawet ze Stanów Zjednoczonych i Australii).

W swoim archiwum zebrał nie tylko śpiewy i inne głosy dzikich, krajowych gatunków ptaków. Są tam również głosy ptaków udomowionych, ptaków egzotycznych i różnorodne głosy natury – począwszy od wydawanych przez dzikie i udomowione ssaki, wybrane płazy (żaby i ropuchy), różne owady. Dokumentował fonograficznie niepowtarzalne zjawiska przyrody takie jak burza z grzmotami, dźwięki ulewnego deszczu, szum fal morskich, czy szum lasu. W sumie zarchiwizował ponad 250 głosów różnych gatunków zwierząt i dźwięków przyrody.

Niezależnie od wydawnictw własnych autor zrealizował wiele opracowań samodzielnych i we współpracy (blisko 40 płyt), m.in. dla parków narodowych, parków krajo-
brazowych, nadleśnictw, wydawnictw płytowych i multimedialnych, książkowych a nawet dla „ścieżki dźwiękowej” kilku filmów przyrodniczych (w tym jednego aż z Japonii). Przykładem może tu być współpraca ze znanym wydawnictwem „Multico” przy opracowaniu załączników dźwiękowych na CD do dwutomowego, książkowego opracowania Andrzeja Kruszewicza „Ptaki Polski”. Wykonał też opracowania dźwiękowe włączone do ogólnopolskiego programu „Natura 2000”, współpracował z wydawnictwem „Media Way”, dla którego opracował 5 płyt, wykonał ilustracje dźwiękowe do tomiku wierszy Wandy Chotomskiej i wiele innych. O jakości i atrakcyjności nagrań świadczy też to, że zostały one wytypowane do przygotowania płyty kompaktowej na Międzynarodową Konferencję Ekologiczną dotyczącą zmian klimatycznych, jaka odbyła się w grudniu r. 2008 w Poznaniu (jako szczególny, polski w swym charakterze prezent dla gości zagranicznych z całego świata).

Z autorem przeprowadzono liczne wywiady i reportaże, które ukazały się w prasie, radiu i telewizji, np. o takich tytułach: „Przebój sezonu”, „Ptasie radio”, „Hit sezonu”, „Polowanie z mikrofonem”, „Dom pełen ptaków”, „Ptasi śpiew – moja miłość”, „Z mikrofonem wśród ptaków” i „Pamiętnik głosów”. Medyczne Forum Zdrowia „Quo Vadis” z Gdańska przyznało mu nagrodę specjalną za stworzenie kolekcji nagrań „Arcydział ptasiego śpiewu”.

Wymienione wcześniej nagrania są chętnie nabywane przez odbiorców krajowych i zagranicznych, rozprowadzane drogą elektroniczną w wielu krajach, a płytę „Ptaki doliny Biebrzy” odtwarzano w czasie berlińskich Targów Turystycznych, przy czym

niektóre jej fragmenty publikował w internecie nawet „Der Spiegel”. Ponadto w piśmie „Neues Deutschland” z dnia 1.11.1994 ukazał się artykuł o Zdzisławie Pałczyńskim. Jego nagrania były wystawiane na Międzynarodowych Targach Poznańskich, gdzie wzbudzały duże zainteresowanie i rozeszły się po świecie. Autor doczekał się naśladowców i kontynuatorów swej pracy, a także – niestety – „piratów” swoich nagrań. W dowód uznania władze miasta Puszczykowa uhonorowały Go w roku 2009 tytułem „Zasłużonego dla Miasta Puszczykowa”.

Ze zwierzeń autora: *Doznałem wielu wzruszeń i satysfakcji z listów i telefonów pełnych serdecznych życzeń, gratulacji i wdzięczności za moje nagrania. Niektórzy odbiorcy przyznają, że dopiero po zapoznaniu się z nagraniami zaczęli „słyszeć” śpiew ptaków. W jednym z listów czytamy: Niech Pana Bóg błogosławi za dostarczenie tak pięknych przeżyć...*

Cel został osiągnięty – większość naszych gatunków ptaków została nagrana, w tym wiele gatunków bardzo rzadkich. Chodziło o to, aby zapoznać z nimi ludzi, dać radość obcowania z głosami natury, zwrócić ich uwagę na otaczające nas piękno przyrody i uratować od zapomnienia głosy ginących już gatunków. Dzięki rozbudzeniu tej wrażliwości przybędzie nam obrońców przyrody, podjęte zostaną dalsze i skuteczniejsze działania na rzecz ochrony ptaków. Jak przyznawał Pan Zdzisław – było to dla niego najwspanialszą rekompensatą za wiele lat pionierskiej pracy, trudów i wyrzeczeń.

Zdzisław Pałczyński odszedł od nas w dniu 9 listopada 2014 i pozostanie w naszej pamięci jako dobry, skromny, pracowity i wytrwały człowiek, który kierował nasze spojrzenia w stronę piękna i harmonii otaczającej nas przyrody, a przy tym potrafił dzielić się swoją wiedzą i pasją z bardzo wieloma ludźmi.

Warto dodać, że przez wiele lat aktywnie uczestniczył w spotkaniach Sekcji Ornitologicznej Koła Leśników obecnego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Na spotkaniach wygłosił szereg referatów na temat nagrywania głosów ptaków, co spotykało się z dużym zainteresowaniem studentów.

Summary: This obituary is dedicated to Zdzisław Pałczyński (1927–2014) - an ornithologist, nature lover, but above all a distinguished and widely known documentalist and publisher of voice recordings of the birds of Poland. The most acclaimed of his works was a double album *Głosy ptaków Polski* (The Bird Voices of Poland), which includes recordings of 193 bird species found in the country. Thanks to his recordings, he was one of the most influential popularizers of knowledge about the Polish avifauna.

Krzysztof Pałczyński

ul. 3 Maja 30, 62-041 Puszczykowo
glosyptakow@poczta.onet.pl